

Lovforslag nr. L 9. Fremsat den 23. februar 2005 af justitsministeren (Lene Espersen)

Forslag

til

Lov om ændring af straffeloven

(Forældelse, skærpelse af straffen for falske afsonere m.v.)

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 960 af 21. september 2004, foretages følgende ændringer:

1. § 93, stk. 1, nr. 1, affattes således:

»§ 93. Forældelsesfristen er

1) 2 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel i 1 år for overtrædelsen.«

2. § 93, stk. 2 og 3, affattes således:

»Stk. 2. Forældelsesfristen er i intet tilfælde mindre end 5 år for

- 1) overtrædelse af denne lovs § 296, stk. 2, § 297, stk. 2, og § 302, stk. 2,
- 2) overtrædelse af skatte-, told-, afgifts- eller tilskudslovgivningen, hvorved der opnås eller kan opnås uberettiget vinding.

Stk. 3. For overtrædelse af denne lovs § 223, stk. 1, og §§ 224 og 225, jf. § 223, stk. 1, er forældelsesfristen i intet tilfælde mindre end 10 år.«

3. Efter § 93 indsættes som § 93 a:

»§ 93 a. Når en lovovertrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt, indtræder forældelse ikke.«

4. § 94, stk. 5, affattes således:

»Stk. 5. Forældelsesfristen afbrydes, når den pågældende gøres bekendt med sigtelsen, eller når anklagemyndigheden anmoder om retter-

gangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for overtrædelsen. Forældelsesfristen for en juridisk persons ansvar kan afbrydes over for en person, der efter retsplejelovens § 157 kan modtage forkyndelser på den juridiske persons vegne.«

5. § 97 a, stk. 1 og 2, affattes således:

»§ 97 a. Hvis der ikke forinden er indgivet begæring om udpantning, bortfalder bøde efter

- 1) 5 år, når bøden ikke overstiger 10.000 kr., og
- 2) 10 år, når bøden overstiger 10.000 kr.

Stk. 2. Forvandlingsstraf for bøde bortfalder efter 3 år, medmindre dens fuldbyrdelse er påbegyndt forinden. For bøde på over 10.000 kr. er fristen dog 5 år.«

6. I § 164, stk. 3, ændres »6 måneder« til: »1 år«.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2005.

Stk. 2. § 1, nr. 6, træder dog i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.

§ 3

Stk. 1. Loven gælder ikke for Grønland og Færøerne.

Stk. 2. Lovens § 1 kan dog ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	235
2. Strafferammens betydning for forældelse af strafansvar	236
2.1. Gældende ret.....	236
2.2. Brydesholt-udvalgets overvejelser	237
2.3. Straffelovrådets overvejelser	238
2.4. Justitsministeriets overvejelser	239
3. Forældelsesafbrydelsens form	239
3.1. Gældende ret.....	239
3.2. Brydesholt-udvalgets overvejelser	240
3.3. Straffelovrådets overvejelser	240
3.4. Justitsministeriets overvejelser	240
4. Retsvirkningerne af forældelsesfristens afbrydelse.....	240
4.1. Gældende ret.....	240
4.2. Brydesholt-udvalgets overvejelser	241
4.3. Straffelovrådets overvejelser	241
4.4. Justitsministeriets overvejelser	241
5. Forældelse af juridiske personers ansvar.....	241
5.1. Gældende ret.....	241
5.2. Brydesholt-udvalgets overvejelser	242
5.3. Straffelovrådets overvejelser	242
5.4. Justitsministeriets overvejelser	242
6. Forældelse af bøder	242
6.1. Gældende ret.....	242
6.2. Straffelovrådets overvejelser	243
6.3. Justitsministeriets overvejelser	244
7. Skærpelse af straffen for den, som tilskynder en anden til at afsone i sit sted, samt for falske afsonere.....	244
7.1. Gældende ret.....	244
7.2. Retspraksis.....	244
7.3. Justitsministeriets overvejelser	244
8. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser.....	245
9. Hørte myndigheder mv	246

1. Indledning

1.1. Med lovforslaget gennemføres en revision af straffelovens generelle regler om forældelse af strafansvar. Denne del af lovforslaget bygger på Straffelovrådets betænkning nr. 1441/2004 om visse forældelsesretlige spørgsmål samt betænkning nr. 1438/2004 fra Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (Brydensholtudvalget) om forældelse af strafansvaret for særlovs-overtrædelser m.v.

Lovforslaget har desuden til formål at skærpe straffen for den, som tilskynder en anden til at afsoner en fængselsstraf i sit sted, samt for falske afsonere.

Lovforslaget er en uændret genfremsættelse af lovforslag nr. 98, der blev fremsat skriftligt for Folketinget den 11. november 2004, jf. Folketingstidende 2004-2005, Tillæg A, sp. 2828 og 2846, og som bortfaldt på grund af afholdelse af folketingsvalg den 8. februar 2005.

1.2. Lovforslaget indebærer, at forældelsesfristens længde i alle tilfælde vil være bestemt af strafmaksimum i den pågældende straffebestemmelse (eller være fastsat direkte i loven, jf. nedenfor) og ikke af den konkret forskyldte straf i den pågældende straffesag. Forslaget indebærer også, at der i alle tilfælde vil gælde samme forældelsesfrist for juridiske personer som for fysiske personer (lovforslagets § 1, nr. 1).

Endvidere foreslås det, at der for visse overtrædelser af skatte-, told-, afgifts- og tilskudslovgivningen fastsættes en minimumsforældelsesfrist på 5 år. Forældelsesfristen vil således i disse sager være 5 år, selv om strafmaksimum i særlovgivningen eventuelt er 1 års fængsel og forældelsesfristen derfor efter de almindelige regler ville være 2 år (lovforslagets § 1, nr. 2).

Lovforslaget medfører derudover, at der ikke indtræder forældelse af strafansvaret, når en konkret lovovertrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt.

Lovforslaget indeholder tillige ændrede bestemmelser om afbrydelse af forældelsesfrister, så anklagemyndigheden og politiet får samme simple fremgangsmåde til at afbryde forældelsen, som andre offentlige myndigheder har i dag efter bestemmelsen i straffelovens § 94, stk. 5. Det vil sige, at forældelsesfristen kan afbrydes ved, at den pågældende gøres bekendt med sigtelsen. Det foreslås samtidig, at fristafbrydelsen i forhold til juridiske personer kan ske over for personer, der efter retsplejelovens § 157 kan modtage forkyndelser på den juridiske persons vegne.

Der foreslås endvidere nye forældelsesregler for bødestraffe. Forslaget indebærer, at forældelsesfristen forlænges i forhold til de gældende regler for bøder op til 3.000 kr. (fra 3 til 5 år) og for bøder over 10.000 kr. (fra 5 til 10 år). Det foreslås således, at alle bøder under 10.000 kr. skal bortfalde efter 5 år, hvis der ikke forinden er indgivet begæring om udpantning, mens den tilsvarende frist for bøder over 10.000 kr. skal være 10 år. For så vidt angår forvandlingsstraf for bøder foreslås, at straffen bortfalder efter 3 år for bøder, der ikke overstiger 10.000 kr., mens den bortfalder efter 5 år for bøder, der overstiger 10.000 kr.

Endelig foreslås strafferammen i straffelovens § 164, stk. 3, om den, der foretager en handling hvorved den pågældende selv eller en anden med dennes samtykke bliver sigtet, dømt eller undergivet straffetlig retsfølge for et strafbart forhold, som han ikke har begået, ændret fra 6 måneders fængsel til 1 års fængsel. Forslaget tilsigter en skærpelse af straffen for den, som tilskynder en anden til at afsoner en fængselsstraf i sit sted, samt for falske afsonere.

1.3. Straffelovrådet foreslog i betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer en lang række ændringer af de gældende strafferammer i straffeloven og i den forbindelse bl.a. at afskaffe strafmaksima i loven på fængsel i 12 år, 3 år, 1 år og 6 måneder, 4 måneder og 3 måneder. Rådet tilsigtede med disse forslag om at afskaffe visse strafmaksima ikke en ændret strafudmåling, men alene en vis simplificering af strafferammesystemet, jf. nedenfor.

Strafferammerne har som ovenfor nævnt betydning for de forældelsesfrister, der gælder i det enkelte tilfælde. Straffelovrådet fandt det mest hensigtsmæssigt at udskyde overvejelserne om de forældelsesmæssige konsekvenser af de nævnte forslag vedrørende ændrede strafferammer til en senere betænkning, og Justitsministeriet tilkendegav på den baggrund i forbindelse med gennemførelsen af betænkning nr. 1424/2002 (lovforslag L 99, Folketingsåret 2003/2004), at en stillingtagen til forslaget om at afskaffe visse strafmaksima burde afvente Straffelovrådets overvejelser om de afledte forældelsesmæssige spørgsmål.

Straffelovrådet har i betænkning nr. 1441/2004 anført, at forældelsesfristen for overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, § 109, stk. 1, samt § 118 fortsat bør være 15 år, hvis strafferammen i bestemmelserne ændres fra fængsel indtil 12 år til fængsel indtil 10 år, som foreslået af rådet i betænkning nr. 1424/2002. For så vidt angår de øvrige forenklingsforslag, der har afledte forældelsesmæssige konsekvenser, jf. straffelovens § 93, har rådet ikke fundet grundlag for at foreslå ændringer af forældelsesreglerne, idet der efter rå-

dets opfattelse ikke vil være betænkeligheder ved, at forældelsesfristen i de pågældende tilfælde forlænges, henholdsvis forkortes som følge af, at strafferammen ændres.

I lyset heraf har Justitsministeriet overvejet rådets forslag om at undlade at bruge visse strafmaksima i straffeloven. Straffelovrådets forslag er bl.a. begrundet i et ønske om gennem færre forskellige strafmaksima i loven at opnå en tydeligere markering af, hvor grove de enkelte forbrydelsestyper anses for at være, også i forhold til hinanden, jf. betænkning nr. 1424/2002, side 163ff.

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 blev hovedparten af Straffelovrådets forslag om ændring af de gældende strafferammer i straffeloven gennemført. Blandt andet er der foretaget en række ændringer på grundlag af rådets inddeling af bestemmelserne i straffelovens særlige del baseret på det angrebne retsgode, jf. betænkning 1424/2002, side 169 f. Herved er der gennemført både en vis forenkling og en klarere markering af den opfattelse af de enkelte forbrydelsestypers grovhed, som ligger i valget af strafferamme. Justitsministeriet er enig i, at Rådets supplerende forslag om herudover at simplificere strafferammesystemet ved at undlade at bruge visse strafmaksima i loven ville kunne bidrage til en yderligere forenkling. Justitsministeriet finder imidlertid, at der ikke er et væsentligt aktuelt behov for en sådan yderligere forenkling, som det samtidig formentlig kunne blive vanskeligt at fastholde fremover, bl.a. på grund af den internationale udvikling på det strafferetlige område, herunder EU's initiativer vedrørende tilnærmelse af medlemsstaternes straffelovgivning. Hertil kommer, at Justitsministeriet uanset forenklingshensynet ikke finder det hensigtsmæssigt at nedsætte de gældende strafmaksima for meget alvorlige forbrydelser som f.eks. spionage, grov frihedsberøvelse og særlig farlig voldtægt mv.

På den anførte baggrund er denne del af Straffelovrådets forslag ikke medtaget i det foreliggende lovforslag.

Straffelovrådet foreslog i betænkning nr. 1424/2002 endvidere, at strafmaksimum i straffelovens § 180 (kvalificeret forsætlig brandstiftelse) og § 183, stk. 2, (kvalificeret forsætlig sprængning) nedsættes fra livstid til 16 års fængsel. Straffelovrådet anførte herom bl.a., at brandstiftelse og sprængning, der koster menneskeliv, i praksis også vil være omfattet af straffelovens § 237 om manddrab, hvis gerningsmanden anser det for overvejende sandsynligt, at nogen vil omkomme ved handlingen, og derfor vil en nedsættelse af de pågældende bestemmelser strafmaksima ikke få reel betydning i retspraksis, idet strafmaksimum

efter § 237 er fængsel på livstid. Justitsministeriet finder det imidlertid ikke hensigtsmæssigt at nedsætte det gældende strafmaksimum for disse to særdeles grove forbrydelser.

2. Strafferammens betydning for forældelse af strafansvar

2.1. Gældende ret

Straffelovens § 93 indeholder regler om forældelse af strafansvar.

Bestemmelsen fik i store træk sin nuværende affattelse ved lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov (Forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution m.v.). Lovændringen var med få undtagelser baseret på Straffelovrådets betænkning nr. 433/1966 om strafferetlig forældelse m.v. Med lovændringen opnåedes stort set nordisk retsenhed vedrørende forældelse.

Af straffelovens § 93, stk. 1, følger de nærmere forældelsesfrister, der som udgangspunkt skal beregnes efter det strafmaksimum, der er foreskrevet for forbrydelsen. Der skal således som udgangspunkt ikke tages hensyn til den konkrete forbrydelses grovhed og strafværdighed. Strafferammekriteriet fraviges dog, hvis den konkret forskyldte straf ville være bøde, idet forældelsesfristen i så fald er 2 år.

Forældelsesfristen er 5 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel i 4 år, mens forældelsesfristen er 10 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel i 10 år, jf. § 93, stk. 1, nr. 2 og 3. I de tilfælde, hvor der ikke er hjemlet højere straf end fængsel på bestemt tid, er forældelsesfristen 15 år, jf. § 93, stk. 1, nr. 4.

Forbrydelser med fængsel på livstid som strafmaksimum indgår ikke i opregningen i § 93, stk. 1, og er derfor uforældelige. Efter artikel 5 sammenholdt med artiklerne 6-8 i statuten for Den Internationale Straffedomstol (ICC-statuten) henhører følgende forbrydelser under straffedomstolens jurisdiktion: Folke- drab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og aggression. Forbrydelser som henhører under domstolens jurisdiktion forældes ikke, jf. ICC-statutens artikel 29. Statuten for Den Internationale Straffedomstol er gennemført i dansk ret ved lov nr. 342 af 16. maj 2001 om Den Internationale Straffedomstol. Bestemmelser om uforældelighed svarende til ICC-statutens artikel 29 findes i Geneve-konventionernes artikel 3, der også er gennemført i Danmark. Forbrydelser, der eksempelvis efter ICC-statutens artikel 29 ikke forældes, er ofte også uforældelige efter dansk ret, idet forbrydelserne omfattes af straffelovsbestemmelser med fængsel på livstid som strafmaksimum. Afgivelser kan dog forekomme, idet

f.eks. voldtægt og grov legemsbeskadigelse efter dansk ret har tidsbestemte strafmaksima, og derfor er forældelige efter straffelovens § 93, stk. 1.

Forældelsesfristen for juridiske personers strafansvar følger maksimumstrafferammen for vedkommende overtrædelse, jf. straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, 2. pkt. Den konkret forskyldte straf har alene betydning ved lovovertrædelser begået af fysiske personer, som kan ventes at føre til bøde. Det kan efter omstændighederne føre til, at der er en længere forældelsesfrist for juridiske personer end for fysiske personer, der måtte begå en tilsvarende overtrædelse.

De almindelige forældelsesfrister i § 93, stk. 1, fraviges i bestemmelsens stk. 2 og 3, idet der følger minimumsfrister på 5 og 10 år for forbrydelser, der ellers efter de almindelige regler ville være underlagt en kortere forældelsesfrist.

Det følger af § 93, stk. 2, 1. pkt., at forældelsesfristen i intet tilfælde er mindre end 5 år for overtrædelse af straffelovens § 296, stk. 1, nr. 2 og 3, og stk. 2, § 297 og § 302, der vedrører kriminalitet vedrørende juridiske personers forhold m.v. Der følger også en minimumsfrist på 5 år for overtrædelser af told- og afgiftslovgivningen (bortset fra mømslovsovertrædelser), når nogen derved unddrager sig betaling til det offentlige, eller overtrædelserne er egnede til at medføre, at nogen uberettiget fritages for sådan betaling, jf. § 93, stk. 2, 2. pkt. Overtrædelserne af disse bestemmelser er kendetegnet ved, at de ofte først opdares sent, hvorfor de derfor er underlagt en 5-årig forældelsesfrist, herunder også i tilfælde, hvor den konkret forskyldte straf ville være bøde.

Ved overtrædelse af straffelovens § 223, stk. 1, og §§ 224 og 225, jf. § 223, stk. 1 (stedbarnsincest m.v.) er forældelsesfristen i intet tilfælde mindre end 10 år, jf. § 93, stk. 3. Den 10-årige forældelsesfrist omfatter ifølge § 93, stk. 3, også overtrædelser af skattekontrollovens §§ 13, 15 eller 16 om skattesvig samt overtrædelse af straffelovens § 289, 1. pkt., om skatte- og momssvig af særlig grov karakter.

For overtrædelser, der er omfattet af § 93, stk. 3, gælder i lighed med overtrædelser omfattet af § 93, stk. 2, at den særlige forældelsesfrist ikke påvirkes af, om den konkret forskyldte straf ville være bøde, og overtrædelsen dermed efter de almindelige regler i § 93, stk. 1, nr. 1, ville være undergivet en 2-årig forældelsesfrist.

Der er forholdsvis mange særlove, der indeholder en længere forældelsesfrist (typisk 5 år) end den, der ville følge af de almindelige regler i straffelovens § 93, stk. 1. Som eksempler kan nævnes miljøbeskyt-

telsesloven, bogføringsloven og lov om finansiel virksomhed.

2.2. Brydesholt-udvalgets overvejelse

Brydesholt-udvalget har overvejet, hvorvidt der er behov for at foreslå ændrede forældelsesregler inden for den økonomiske kriminalitets område.

2.2.1. Bogføring og regnskaber m.v.

For overtrædelse af regler om bogføring og regnskaber gælder der i vidt omfang en forældelsesfrist på 5 år, jf. blandt andet bogføringsloven og straffelovens § 296, stk. 1, nr. 2 og 3, og stk. 2 samt § 302.

Udvalget bemærker, at overholdelse af reglerne om bogføring og regnskaber er væsentlige for offentlige myndigheders kontrolmuligheder. Det gælder både med hensyn til, at bogføring og regnskaber er korrekte, og med hensyn til, at der bogføres, at der udarbejdes regnskaber, og at pligten til at opbevare regnskaber mv. overholdes.

Udvalget har bl.a. overvejet, om de gældende regler om 5-årig forældelse på bogførings- og regnskabsområdet er tilstrækkelige, og om opgørelser af varebeholdninger med hensyn til forældelse bør behandles på linje med almindelig bogføring.

Udvalget finder, at de gældende 5-årige forældelsesfrister i bogføringsloven og i en række andre særlove, i straffelovens § 302 sammen med den af udvalget foreslåede udvidelse af straffelovens § 296 (jf. betænkning nr. 1396/2001) tilgodeser hensynet til de offentlige myndigheders kontrolmuligheder. Udvalget finder derfor, at de gældende regler på bogførings- og regnskabsområdet er tilstrækkelige.

Det er udvalgets opfattelse, at forkerte eller manglende opgørelser af varebeholdninger typisk også vil komme til udtryk i bogføringen eller indgå i afgiftsovertrædelser, hvor der i begge tilfælde gælder en 5-årig forældelsesfrist. Udvalget finder derfor ikke, at der generelt er et særligt behov for en 5-årig forældelse af straffebestemmelser om opgørelser af varebeholdninger.

Årsregnskabsloven og bekendtgørelse nr. 1068 af 17. december 1999 om skattemæssige krav til regnskab indeholder for så vidt angår regnskaber ikke særlige forældelsesfrister. Overtrædelser heraf er således undergivet 2-årig forældelse. Grove overtrædelser vil imidlertid kunne straffes efter straffelovens §§ 296 og 302, ligesom regnskaber er en del af det regnskabsmateriale, der er omfattet af bogføringsloven. I mange tilfælde vil overtrædelser vedrørende krav til regnskaber være sket med forsæt til svig, som derfor ofte vil være

omfattet af andre regler med længere forældelsesfrister.

På den baggrund finder udvalget ikke, at der er behov for en generel forældelsesfrist på 5 år for regnskaber. Det er udvalgets opfattelse, at hvis der på enkelte områder vurderes at være behov for længere forældelsesfrister for straffebestemmelser om opgørelser af varebeholdninger eller regnskaber, bør reguleringen ske i de enkelte særlove.

Om Brydesholt-udvalgets overvejelser henvises nærmere til betænkning nr. 1438/2004, side 60 ff.

2.2.2. Juridiske personers formueforvaltning m.v.

Udvalget har overvejet om selskabslovgivningens bestemmelser om virksomheders organisation, kapitalberedskab og formueforvaltning ved strafbare overtrædelser generelt skal være omfattet af en 5-årig forældelsesfrist.

Udvalget finder, at der ikke på nuværende tidspunkt er et tilstrækkeligt grundlag for at foreslå, at selskabslovens bestemmelser bør være undergivet en forældelsesfrist på 5 år. Udvalget har især lagt vægt på, at udvalget har foreslået straffelovens § 296 udvidet, således at alle grovere overtrædelser er omfattet af bestemmelsen, jf. udvalgets forslag i betænkning nr. 1396/2001. Udvalget finder, at det er vanskeligt at vurdere, om der er behov for en 5-årig forældelsesfrist uden for det område, der vil være omfattet af straffelovens § 296.

Om Brydesholt-udvalgets overvejelser henvises nærmere til betænkning nr. 1438/2004, side 66 ff.

2.2.3. Skatte- og momslovgivning

Det er udvalgets opfattelse, at der bør være parallelet mellem forældelsesfristen for skattesager og for momssager. Udvalget fremhæver, at der på disse områder er samme behov som på andre fiskale områder for at have en længere forældelsesfrist end 2 år, men udvalget finder det dog tvivlsomt, om der er behov for længere forældelsesfrister end på andre fiskale områder.

Udvalget har i betænkning nr. 1396/2001 foreslået en ny affattelse af straffelovens § 289 som en fælles overbestemmelse for grove overtrædelser af skatte-, afgifts- eller tilskudslovgivningen, hvor der er forsat til uberettiget vinding. Udvalget har taget udgangspunkt i, at alle offentlige midler er lige beskyttelsesværdige. Udvalget finder, at dette også gælder i forældelsesmæssig henseende, og udvalget fremhæver, at kontrolproblemerne er de samme på alle områderne.

Udvalget finder, at de særlige kontrollensyn medfører, at disse sager altid bør være undergivet mindst en 5-årig forældelsesfrist.

Der vil dog kunne være 10-årig forældelse i grove sager, hvis udvalgets forslag til ny affattelse af straffelovens § 289 får en strafferamme på fængsel i mere end 4 år. Der henvises nærmere herom til Brydesholt-udvalgets betænkning nr. 1396/2001, side 60 ff.

Om Brydesholt-udvalgets overvejelser henvises nærmere til betænkning nr. 1438/2004, side 68 ff.

2.2.4. Unddragelse af told og afgifter til det offentlige

Brydesholt-udvalget finder, at de særlige kontrollensyn også på dette område taler for at ændre straffelovens § 93, stk. 2 og 3, således at der også ved uberettigede offentlige tilskud eller støtte er en forældelsesfrist, der er længere end 2 år.

Det bemærkes, at udvalget har foreslået en ny affattelse af straffelovens § 289 a i betænkning nr. 1396/2001, som vil omfatte told, afgifter, tilskud og støtte.

Om Brydesholt-udvalgets overvejelser henvises nærmere til betænkning nr. 1438/2004, side 71 f.

2.3. Straffelovrådets overvejelser

Det er Straffelovrådets opfattelse, at længden af forældelsesfristen fortsat bør være afhængig af lovovertrædelsens grovhed. Jo grovere en lovovertrædelse er, desto større behov vil der typisk være for at forfølge den, selv om der er gået længere tid, efter at den er begået, og desto svagere vil de hensyn, der kan tale imod en sådan forfølgning, typisk være.

På den baggrund finder rådet som udgangspunkt ikke grundlag for at foreslå ændringer af forældelsesfristerne i de bestemmelser, hvor rådet i betænkning nr. 1424/2002 har foreslået ændringer af strafferammerne.

Straffelovrådet har fundet, at der ikke længere er behov for den gældende særregel i straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, 1. pkt., 2. led, der lader forældelsesfristen afhænge af, om den konkret forskyldte straf ville være bøde. Rådet har derfor foreslået, at denne særregel ophæves. Forældelsesfristen beregnes herefter i alle tilfælde efter det strafmaksimum, der er foreskrevet for lovovertrædelsen, og således uden hensyn til den konkrete lovovertrædelse.

Straffelovrådet har endelig overvejet spørgsmålet om Danmarks internationale forpligtelser i relation til uforældelighed, jf. f.eks. artikel 29 i statuten for Den Internationale Straffedomstol (ICC-statutten).

Det følger af artikel 29, at forbrydelser, som henhører under domstolens jurisdiktion, ikke forældes. I almindelighed vil sådanne forbrydelser også være ufor-

ældelige efter dansk ret, idet forbrydelser omfattet af straffelovsbestemmelser med fængsel på livstid som strafmaksimum også er uforældelige. Nogle overtrædelser, f.eks. voldtægt og grov legemsbeskadigelse, har imidlertid en strafferamme med et tidsbestemt maksimum, og er derfor forældelige efter bestemmelsen i straffelovens § 93.

På den baggrund har rådet foreslået, at der som § 93 a indsættes en bestemmelse, hvorefter der ikke indtræder forældelse, når den konkrete lovovertrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt. Herved sikres det, at en sådan overtrædelse også efter dansk ret er uforældelig, selv om lovovertrædelsen har tilknyttet en strafferamme med et tidsbestemt strafmaksimum.

Straffelovrådet har ikke i øvrigt fremsat bemærkninger til Brydesholt-udvalgets forslag.

Om Straffelovrådets overvejelser henvises nærmere til betænkning nr. 1441/2004, side 21 f og 48 f.

2.4. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan tiltræde Straffelovrådets forslag om ændring af straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, hvorved særreglen, der lader forældelsesfristen afhænge af, om den konkrete forskyldte straf er en bødestraf, ophæves. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1, samt bemærkningerne hertil.

Justitsministeriet er endvidere enig i Brydesholt-udvalgets forslag om særregler for forældelse af skatte-, told-, afgifts- og tilskudslovovertrædelser. Lovforslaget er med de af Straffelovrådet foreslåede redaktionelle ændringer udformet i overensstemmelse hermed. Det bemærkes i den forbindelse, at Justitsministeriet vil fremsætte et lovforslag på baggrund af Brydesholt-udvalgets forslag til en ny formulering af straffelovens §§ 289, 289a og 296 m.fl., jf. betænkning nr. 1396/2001 og betænkning nr. 1415/2002. Den foreslåede affattelse af § 93, stk. 2 og 3, skal ses i lyset heraf, og det foreslås desuden på den baggrund, at de foreslåede ændringer af forældelsesbestemmelserne træder i kraft samtidig med de foreslåede ændringer af straffelovens §§ 289, 289a og 296 m.fl., jf. lovforslagets § 2. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, samt bemærkningerne hertil.

Endvidere kan Justitsministeriet tilslutte sig Straffelovrådets forslag om indsættelse af en ny § 93 a, der sikrer, at der ikke indtræder forældelse af lovovertrædelser, som ifølge mellemfolkelig overenskomst er uforældelige. Herved sikres det f.eks., at det ikke kan blive nødvendigt at lade dansk militærpersonel retsforfølge ved Den Internationale Straffedomstol på

grund af forældelse, men at Danmark i stedet har mulighed for selv at strafforfølge ved danske domstole. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 3, samt bemærkningerne hertil.

3. Forældelsesafbrydelsens form

3.1. Gældende ret

Det følger af straffelovens § 94, stk. 1, at forældelsesfristen som udgangspunkt regnes fra det tidspunkt, hvor den strafbare virksomhed eller undladelse er ophørt. Forældelsesfristen skal dog først regnes fra en følges eller begivenheds indtræden, når strafbarheden afhænger af eller påvirkes af en indtrådt følge eller senere begivenhed, jf. stk. 2. Derudover følger der af straffelovens § 94, stk. 3 og 4, en række særregler for tidspunktet for forældelsesfristens start.

Af § 94, stk. 5, 1. pkt., følger, at forældelsesfristen som udgangspunkt afbrydes ved ethvert rettergangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for overtrædelsen. Bestemmelsen fortolkes således, at den ikke alene omfatter rettens handlinger, men også de skridt, som anklagemyndigheden iværksætter i dette øjemed, f.eks. rettens modtagelse af anklageskrift eller begæring om efterforskningsforhør. Rettergangsskridt under efterforskningen kan også afbryde forældelsesfristen, f.eks. sigtelse i grundlovsforhør eller begæring om ransagning.

Anmodning om forsvarerbeskikkelse kan desuden være et fristafbrydende rettergangsskridt, herunder i tilfælde, hvor forsvarerbeskikkelsen iværksættes på sigtedes foranledning. Det gælder dog kun, når anmodningen fremsættes af en sigtet person. Anmodning om forsvarerbeskikkelse for en person, der »senere måtte blive mistænkt eller sigtet«, f.eks. efter retsplejelovens § 731 a om forsvarerbeskikkelse ved videoafhøring, er ikke fristafbrydende. Fristafbrydende er anmodning om rettergangsskridt, der fremsættes, når en konkret identificeret person sigtes for forbrydelsen.

Straffelovens § 94, stk. 5, 2. og 3. pkt., indeholder to undtagelser fra hovedreglen om fristafbrydelse ved rettergangsskridt. Begge undtagelser retter sig mod sager, der kan afgøres med bøde.

Den første undtagelse angår sager, der efter retsplejeloven kan afgøres ved vedtagelse af bødeforelæg udferdige af politiet. I disse tilfælde afbrydes forældelsesfristen, når sigtede gøres bekendt med forelægget.

Den anden undtagelse omfatter øvrige tilfælde, hvor straf for en overtrædelse kan pålægges af en administrativ myndighed. Her afbrydes forældelsesfristen, når den pågældende gøres bekendt med, at vedkommende er sigtet for overtrædelsen.

Sidstnævnte undtagelse vedrører efter ordlyden tilfælde, hvor en administrativ myndighed har hjemmel til at »pålægge« en bøde. Bestemmelsen fortolkes i praksis således, at den også er anvendelig i tilfælde, hvor myndigheden kan »forelægge« en bøde til vedtagelse, hvilket er den mest almindelige hjemmel i nutidig lovgivning.

3.2. Brydesholt-udvalgets overvejelser

Brydesholt-udvalget finder, at den nuværende ordning, hvorefter der er tre former for afbrydelse af forældelsesfristen i straffelovens § 94, stk. 5, 1.-3. pkt., er uhensigtsmæssig. Det er bl.a. udvalgets opfattelse, at det vil være uheldigt, hvis en administrativ sag skal indbringes for retten for at afbryde forældelsesfristen, herunder i sager, hvor det er muligt, men uvist, om sagen kan afgøres administrativt. Udvalget finder desuden, at den fortsatte tendens til, at efterforskningen sker uden rettens medvirken også taler for, at forældelsesafbrydelsen henlægges til politiet.

På den baggrund er det udvalgets opfattelse, at den generelle hovedregel i alle sager bør være, at den pågældende gøres bekendt med sigtelsen. Hensynet til den sigtede taler også for, at der almindeligvis ikke er mulighed for, at den pågældende først efter, at forældelsesfristen ville være udløbet, gøres bekendt med, at der verserer en straffesag.

Udvalget finder endvidere, at forældelsesfristen alternativt skal kunne afbrydes, når anklagemyndigheden anmoder om rettergangsskridt.

Udvalgets forslag betyder, at politiet og anklagemyndigheden får samme simple fremgangsmåde til at afbryde forældelsesfristen som andre offentlige myndigheder har i dag efter § 94, stk. 5. Hvis man ikke kan få kontakt med den pågældende, må man som i dag afbryde gennem anmodning om rettergangsskridt. Der vil endvidere ske afbrydelse, hvis der f.eks. opnås en retskendelse om telefonaflytning.

Udvalget finder desuden, at forsvarerbeskikkelse i modsætning til den gældende retstilstand kun skal være fristafbrydende, hvis det er anklagemyndigheden, der anmoder herom. Den sigtedes retsstilling skal således ikke forringes, alene fordi den pågældende anmoder om forsvarerbeskikkelse. Da beskikkelse af forsvarer forudsætter, at den pågældende er sigtet, vil forældelsen typisk være afbrudt forud for det tidspunkt, hvor den sigtede anmoder om forsvarerbeskikkelse. Udvalgets forslag om ændring i retstilstanden for så vidt angår den sigtedes begæringer vil derfor kun have praktisk betydning i situationer, hvor der er tvivl om, hvorvidt den tidligere sigtelse har været præcis nok til at afbryde forældelsen.

Endelig anfører udvalget, at en forældelsesafbrydende sigtelse ligesom i dag bør være en egentlig sigtelse med alle de retsvirkninger, der er knyttet hertil. Det er efter udvalgets opfattelse ikke tilstrækkeligt, at der for at beskytte den pågældende gives en retsstilling, hvor visse af retsvirkningerne finder anvendelse, uden at der formelt rejses sigtelse. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis en person afhøres med en sigtets rettigheder.

Om Brydesholt-udvalgets overvejelser henvises nærmere til betænkning nr. 1438/2004, side 72 f.

3.3. Straffelovrådets overvejelser

Straffelovrådet tilslutter sig Brydesholt-udvalgets overvejelser om en ændring af reglerne om afbrydelse af forældelsesfristen. Rådet henviser bl.a. til, at anklagemyndigheden og politiet herved får samme simple fremgangsmåde til at afbryde forældelsesfristen, som andre offentlige myndigheder har i dag efter straffelovens § 94, stk. 5.

Straffelovrådet kan endvidere tiltræde, at afbrydelse af forældelsesfristen som følge af anmodning om forsvarerbeskikkelse alene bør gælde, hvor forsvarerbeskikkelse iværksættes på anklagemyndighedens initiativ.

På den baggrund har rådet foreslået, at der i stedet for § 94, stk. 5, 1.-3. pkt., indsættes en bestemmelse, hvorefter forældelsesfristen afbrydes, når den pågældende gøres bekendt med sigtelsen, eller når anklagemyndigheden anmoder om rettergangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for overtrædelsen.

Om Straffelovrådets overvejelser henvises nærmere til betænkning nr. 1441/2004, side 56 f.

3.4. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan tilslutte sig Brydesholt-udvalgets og Straffelovrådets overvejelser samt rådets forslag om afbrydelse af forældelsesfristen. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 4, samt bemærkningerne hertil.

4. Retsvirkningerne af forældelsesfristens afbrydelse

4.1. Gældende ret

Når fristen for forældelse er afbrudt efter straffelovens § 94, stk. 5, løber ingen yderligere tidsfrister, som strafansvaret kan forældes efter. Strafansvaret forældes herefter som udgangspunkt ikke.

Efter § 94, stk. 6, løber forældelsesfristen dog videre, som om forfølgning ikke havde fundet sted, hvis forfølgningen standses enten ved en formel beslutning (tiltalefrafald eller påtaleopgivelse), der ikke omgøres

F. t. l. vedr. straffeloven

af den overordnede anklagemyndighed inden for den almindelige omgørelsesfrist eller ved et faktisk ophør af politiets arbejde med sagen (»følgningen standses på ubestemt tid«). Skyldes standsningen af forfølgningen, at sigtede har unddraget sig forfølgningen, medregnes forfølgningstiden dog ikke ved beregningen af forældelsesfristen. Langvarig sagsbehandling – der dog ikke har medført, at der er indtrådt forældelse af strafansvaret – kan efter omstændighederne tillægges betydning ved straffastsættelsen.

4.2. Brydesholt-udvalgets overvejelser

Brydesholt-udvalget har overvejet berettigelsen af den nuværende retstilstand, hvor der efter forældelsesafbrydelsen ikke løber en ny frist, men alene gælder en passivitetsregel. Udvalget har også overvejet, om der bør gælde absolutte forældelsesfrister.

Udvalget finder, at der bør indføres en regel om, at den dobbelte forældelsesfrist er maksimum. Dette vil medføre, at der skal være rejst tiltale, udsendt et bødeforlæg eller pålagt en administrativ bøde inden udløbet af den dobbelte forældelsesfrist.

Udvalget finder endvidere, at den særlige suspensionsregel, der finder anvendelse, hvis sigtede har undraget sig forfølgning, fortsat bør gælde.

Der henvises nærmere til Brydesholt-udvalgets overvejelser i betænkning nr. 1438/2004, side 74 ff.

4.3. Straffelovrådets overvejelser

Straffelovrådet har overvejet, hvilke hensyn der kan tale henholdsvis for og imod indførelse af absolutte forældelsesfrister, som foreslået af Brydesholt-udvalget.

Rådet finder, at såvel hensynet til den sigtede som ressourcemæssige hensyn, kan tale for indførelse af absolutte forældelsesfrister. Endvidere har Finland og Sverige absolutte forældelsesfrister, herunder for Sveriges vedkommende tillige for forbrydelser med fængsel på livstid som strafmaksimum. Endelig bygger EU's regler på svigsområdet og transport- og konkurrenceområdet på et system med dobbelte forældelsesfrister som det maksimale, jf. betænkning nr. 1441/2004, side 62 f.

For så vidt angår hensyn, der kan tale imod indførelse af absolutte forældelsesfrister, peger rådet bl.a. på hensynet til at sikre, at forbrydelser inden for særlovgivningen kan afdækkes og strafforfølges. Under rådets drøftelse er også nævnt, at kravet om rettergang inden for en rimelig frist i Den Europæiske Menneskeretskonvention (EMRK) artikel 6, stk. 1, ikke nødvendiggør absolutte fristregler. Det er endvidere påpeget, at Sverige og Finland har betydeligt længere for-

ældelsesfrister end de forældelsesfrister, der ville gælde efter gennemførelse af Brydesholts-udvalgets forslag med den dobbelte forældelsesfrist som maksimum på grundlag af straffelovens § 93. Endelig bemærker rådet, at de synspunkter, der begrundet reglerne om forældelse af strafansvar, tillægges vægt ved straffastsættelsen, jf. straffelovens § 82, nr. 13 og 14.

Et flertal i Straffelovrådet (7 medlemmer) finder, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at ændre de gældende regler om retsvirkningerne af forældelsesafbrydelsen. Det er flertallets opfattelse, at hensynet til at imødegå konventionsstridig og langtrukken sagsbehandling bedst vil kunne sikres ved interne sagsbehandlingstider i anklagemyndigheden.

Et mindretal i udvalget (1 medlem) har tilsluttet sig Brydesholts-udvalgets synspunkter.

Om Straffelovrådets overvejelser henvises til betænkning nr. 1441/2004, side 65 f.

4.4. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig med Straffelovrådets flertal i, at de gældende regler om retsvirkningerne af forældelsesafbrydelsen bør opretholdes.

Der findes allerede internt i anklagemyndigheden en række tilsyns- og kontrolordninger, idet statsadvokaten fører tilsyn med politimestrenes (politidirektørens) behandling af straffesager, jf. Rigsadvokatens meddelelse RM 3/1999. Justitsministeriet har endvidere noteret sig, at Brydesholt-udvalget i betænkning nr. 1454/2004, s. 126 f. foreslår indførelse af en ny administrativ kontrolordning.

5. Forældelse af juridiske personers ansvar*5.1. Gældende ret*

Efter straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, 1. pkt., er forældelsesfristen 2 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel indtil 1 år for overtrædelsen (1. led), eller når straffen for overtrædelsen ikke ville overstige bøde (2. led). Det følger imidlertid af § 93, stk. 1, nr. 1, 2. pkt., at 2. led ikke gælder for juridiske personer. Forældelsesfristen for juridiske personers strafansvar afhænger derfor altid af strafferammen for den konkrete forbrydelse. Det er også tilfældet, hvor den konkret forskyldte straf for en fysisk person i anledning af samme lovovertrædelse ikke ville overstige bøde.

Hvis forældelsesfristen for juridiske personers strafansvar afbrydes over for nogen, der har handlet på en juridisk persons vegne, har fristafbrydelsen også virkning i forhold til den pågældende juridiske person, jf. § 94, stk. 5, 4. pkt. Efter bestemmelsens ordlyd kan der ske fristafbrydelse med virkning for den juridiske person over for enhver person, der har handlet

på den juridiske persons vegne. Der har i den juridiske litteratur været forskellige opfattelser af, hvilke personer, der herved omfattes af bestemmelsen, jf. betænkning nr. 1441/2004, side 69 f.

Afbrydelse af forældelsesfristen over for en juridisk person har ikke virkning i forhold til personer, der har handlet på den juridiske persons vegne, jf. § 94, stk. 5, 5. pkt.

5.2. Brydesholt-udvalgets overvejelser

Brydesholt-udvalget finder, at der på baggrund af ændringerne af straffeloven i 1996, hvor strafansvar for juridiske personer blev indsat, samt Rigsadvokatens meddelelse nr. 5/1999, hvorefter det er udgangspunktet, at tiltale rejses mod virksomheden som sådan, er behov for at ændre forældelsesreglerne for juridiske personer. Efter de gældende forældelsesregler forældes en virksomheds ansvar efter 2 år, mens strafansvaret for en fysisk person i samme situation eller ansat i virksomheden kan have en længere forældelsesfrist. Udvalget finder ikke, at der er grund til at behandle juridiske personer mildere end fysiske personer i denne relation.

Udvalget finder således, at der bør tilstræbes ligestilling, således at samme forældelsesfrister bliver gældende for fysiske og juridiske personer. Udvalget foreslår på den baggrund reglen i § 93, stk. 1, nr. 1, 2. pkt., ophævet.

For så vidt angår forældelsesfristens afbrydelse ved juridiske personer i straffelovens § 94, stk. 5, 4. og 5. pkt., bemærker udvalget, at det er meget væsentligt, at fristafbrydelsen kommer til den sigtedes kundskab, for at denne kan varetage sine interesser. Udvalget har derfor overvejet, hvem forældelsesfristen kan afbrydes over for ved juridiske personer. Udvalget finder, at fristen for juridiske personers ansvar kun bør kunne afbrydes over for en person, der efter retsplejelovens § 157 kan modtage forkyndelser på den juridiske persons vegne.

Om Brydesholt-udvalgets overvejelser henvises nærmere til betænkning nr. 1438/2004, side 76 ff.

5.3. Straffelovrådets overvejelser

Straffelovrådet er enig med Brydesholt-udvalget i, at der bør tilstræbes en forældelsesmæssig ligestilling ved ansvarsforældelse for fysiske og juridiske personer.

Straffelovrådet har som anført under lovforslagets punkt 2.3 foreslået, at den gældende særregel i straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, 1. pkt., 2. led, der lader forældelsesfristen afhænge af, om den konkret forskyldte straf ville være bøde, ophæves. Herefter vil forældel-

sesfristen for både fysiske og juridiske personer fremover afhænge af maksimumsstraffen efter den pågældende strafbestemmelse, jf. § 93, stk. 1.

Straffelovrådet er endvidere enig i Brydesholt-udvalgets synspunkter om fristafbrydelse i forhold til juridiske personer. Rådet kan derfor tilslutte sig Brydesholt-udvalgets forslag til et nyt § 94, stk. 5, 3. pkt.

Om Straffelovrådets overvejelser henvises til betænkning nr. 1441/2004, side 75 f.

5.4. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig i Brydesholt-udvalgets og Straffelovrådets synspunkter om, at der bør være forældelsesmæssig ligestilling ved fysiske og juridiske personer.

Som nævnt ovenfor under pkt. 2.4 kan Justitsministeriet tilslutte sig Straffelovrådets forslag om, at straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, 1. pkt., 2. led ophæves. Herefter vil der være forældelsesmæssig ligestilling mellem fysiske og juridiske personer.

For så vidt angår afbrydelse af forældelsesfristen ved juridiske personer er Justitsministeriet enig i Brydesholt-udvalgets overvejelser, som også Straffelovrådet har tilsluttet sig. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 4, samt bemærkningerne hertil.

6. Forældelse af bøder

6.1. Gældende ret

Det følger af straffelovens § 97 a, stk. 1, at forældelsesfristen er 3 år for bøder på indtil 3.000 kr. og 5 år for bøder over 3.000 kr.

Forældelsesfristen regnes efter § 97 a, stk. 4, 1. pkt., fra det tidspunkt, da afgørelsen efter lovgivningens almindelige regler kunne fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 999 om udløb af ankefrist og ankeafkald. Fristen kan afbrydes ved indgivelse af begæring om udpantning (udpantningsudlæg), jf. retsplejelovens § 478, stk. 2, hvorefter udlæg kan ske for krav, der i lovgivningen er tillagt udpantningsret.

Efter § 97 a, stk. 4, 2. pkt., suspenderes forældelsesfristen dels i tilfælde, hvor fuldbyrdelsen er udsat ved betinget dom, dels i tilfælde, hvor fuldbyrdelsen er udsat ved betinget benådning. I praksis foregår bødeinddrivelse ofte på den måde, at der meddeles tilladelse til afdragsvis betaling, men sådanne ordninger berører ikke den løbende forældelsesfrist med hensyn til de endnu ubetalte beløb. Den bødefældtes anerkendelse af restskylden vil heller ikke virke fristafbrydende.

Om bødeforvandlingsstraf følger det af § 97 a, stk. 2, at forældelsesfristen er den samme som for bøden. Fristafbrydelse sker ved afsoningens påbegyndelse. Afsoning skal være påbegyndt før forældelses-

fristens udløb, uanset om forældelsesfristen for fuldbyrdelse af bøden efter stk. 1 er afbrudt ved begæring om udpankning.

Konfiskation forældes for så vidt angår begyndelsestidspunktet og fristafbrydelse efter samme bestemmelser som bøder. Det fremgår af § 97 a, stk. 3, at der er en normal forældelsesfrist på 5 år, som ved dommen om konfiskation kan fastsættes til en forlænget forældelsesfrist på indtil 10 år. En sådan frist kan også fastsættes senere ved retskendelse, idet spørgsmål herom i givet fald indbringes af anklagemyndigheden for den ret, der har pådømt sagen i første instans.

Det følger af retsplejelovens § 527, at forældelse af en fordring afbrydes ved indgivelse af anmodning om udlæg, såfremt fordringshaveren søger forretningen fremmet uden ugrundet ophold. Det antages, at der efter fristafbrydelse i medfør af denne bestemmelse som udgangspunkt er en ny forældelsesfrist af samme længde som den afbrudte. Det gælder også i tilfælde, hvor forretningen sluttes som forgæves, fordi skyldneren intet ejer.

Det kan give anledning til tvivl, om denne antagelse også omfatter udlæg eller forgæves udlægsforretning for bøde eller konfiskation i medfør af straffelovens § 97 a, stk. 1 og 3, således at der herefter løber en ny 3- eller 5-årig forældelsesfrist. Justitsministeriet har tidligere antaget, at der formentlig ikke løber en ny forældelsesfrist af samme længde som den afbrudte. Justitsministeriet har endvidere antaget, at inddrivelseskridt hovedsageligt skal ske inden for 5-årsfristen, og at det kun i tilfælde, hvor inddrivelseskridt må antages at medføre betaling af konfiskationsbeløbet og er en fortsættelse af tidligere (inden fristen) begyndte udlægsforretninger, vil blive accepteret, at den 5-årige frist forlænges. Straffelovrådet har tilsluttet sig denne forståelse af straffelovens § 97 a.

Det bemærkes, at det af § 29, stk. 3, i bødebekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 394 af 17. maj 2001) fremgår, at afgørelse om forvandlingsstraf ikke må træffes, hvis skyldneren ikke kan antage at have betalingssevne.

6.2. Straffelovrådets overvejelser

Straffelovrådet har overvejet, hvorvidt der er grundlag for at foreslå forandringer i den gældende retstilstand, hvorefter der kan opstå situationer, hvor større bøder hverken kan inddrives eller afdrages af den bødefældte inden for forældelsesfristen på 3 eller 5 år, og hvor der på grund af manglende betalingssevne ikke kan træffes afgørelse om fuldbyrdelse af forvandlingsstraf.

Rådet finder, at spørgsmålet om forældelse af bøder fortsat må bero på en afvejning af forskellige hensyn. På den ene side er der hensynet til, at bødefældte ikke i urimelig lang tid efter det tidspunkt, hvor dommen eller vedtagelsen kunne fuldbyrdes, udsættes for inddrivelseskridt, og på den anden side er der hensynet til, at forældelsesfristen har en længde, så fuldbyrdelsen af bøden bliver mulig og kan gennemføres under hensyn til den bødefældtes økonomiske forhold, og uden at skulle anvende forvandlingsstraf.

Rådet har desuden overvejet at ændre forældelsesreglerne, så den tid, i hvilken der efter begæring er meddelt bødefældte henstand med betaling af bødebeløbet, ikke medregnes i forældelsesfristen. Rådet finder fortsat af de grunde, der er anført i rådets betænkning nr. 433/1966 om strafferetlig forældelse m.v., at der ikke bør ske ændringer på dette punkt. Det fremgår af betænkning nr. 433/1966, side 28 f, at da de afdragsordninger, der fastsættes i praksis, er udformet således, at misligholdelse af ordningen medfører, at hele bødebeløbet straks forfalder til betaling, ville den ændrede regel indebære, at forældelsen på ny begyndte at løbe i misligholdesetilfælde. Rådet fandt, at gennemførelse af en regel herom kunne give anledning til en række tvivlsspørgsmål, navnlig i forbindelse med misligholdelse af afdragsordninger, og således blive vanskelig at praktisere. På den baggrund afstod rådet fra at foreslå en lovændring på dette punkt.

Det er rådets konklusion, at problemet med at sikre inddrivelse af de større bøder, uden at der sker forældelse, bedst løses ved, at forældelsesfristen fastsættes til 10 år, når bøden overstiger 10.000 kr. Rådet foreslår videre, at bøder indtil 10.000 kr. undergives en 5-årig forældelsesfrist.

Rådet har endvidere overvejet, om en forlængelse af forældelsesfristen for fuldbyrdelse af bøder over 10.000 kr. bør føre til, at forældelsesfristen for bødeforvandlingsstraf forlænges tilsvarende. Under henvisning til at der gælder en forældelsesfrist på 5 år for fuldbyrdelse af idømt fængsel indtil 1 år, jf. straffelovens § 97, stk. 1, nr. 1, har rådet fundet det rigtigst at fastholde den gældende maksimale forældelsesfrist for bødeforvandlingsstraf på 5 år. Rådet har dog fundet det bedst stemmende med rådets forslag om bødefastsættelse, at forældelsesfristen på 3 år for bødeforvandlingsstraf udvides til at omfatte bøde indtil 10.000 kr., og at forældelsesfristen på 5 år for bødeforvandlingsstraf fastsættes til bøder over 10.000 kr.

Om Straffelovrådets overvejelser henvises til betænkning nr. 1441/2004, side 90 f.

6.3. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig i Straffelovrådets synspunkter, og kan tilslutte sig rådets forslag til ændring af straffelovens § 97 a, stk. 1 og 2. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 5, samt bemærkningerne hertil.

7. Skærpelse af straffen for den, som tilskynder en anden til at afsone i sit sted, samt for falske afsonere

7.1. Gældende ret

Efter straffelovens § 164, stk. 1, straffes den, der afgiver urigtige oplysninger til offentlig myndighed med fortsæt til, at en uskyldig derved bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold. Tilsvarende straffes den, der tilintetgør, forvansker eller bortskaffer bevis eller tilvejebringer falsk bevis med fortsæt til, at nogen derved bliver sigtet eller dømt for et strafbart forhold, jf. stk. 2. Straffen for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 1 eller 2, er fængsel indtil 6 år.

Det følger videre af straffelovens § 164, stk. 3, at den der foretager en handling som nævnt i stk. 1 og 2 med fortsæt til, at den pågældende selv eller en anden bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold, som den pågældende ikke har begået, kan straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Bestemmelsen omfatter bl.a. den, der afsoner en fængselsstraf, der er idømt en anden person, og den, der lader en anden udstå en fængselsstraf, som man selv er idømt.

7.2. Retspraksis

Overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, har hidtil som udgangspunkt været straffet med fængsel i 20 dage.

Til illustration heraf kan henvises til to nyere domme afsagt af Østre Landsret og Vestre Landsret, og offentliggjort i henholdsvis Ugeskrift for Retsvæsen 2002, side 1938, og Tidsskrift for Kriminalret 2000, side 420.

I Østre Landsrets dom blev tiltalte idømt fængsel i 20 dage for at have aftalt med en anden nu afdød person, at denne skulle møde til afsoning af en af tiltalte idømt frihedsstraf på 14 dages hæfte.

I Vestre Landsrets dom blev tiltalte fundet skyldige i overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, for den ene tiltaltes vedkommende, jf. straffelovens § 23, ved efter aftale at have ladet den anden tiltalte afsone en forvandlingsstraf på hæfte i 6 dage. Begge tiltalte var efter gerningstidspunktet idømt bøder for berigelseskriminalitet. Straffene, der blev fastsat som til-

lægsstraf efter straffelovens § 89, blev for begge fastsat til hæfte i 20 dage.

Endvidere kan til illustration henvises til Vestre Landsrets dom af 18. december 1990, der er refereret i Domme i Kriminelle Sager 1990-1992, side 122. I denne sag blev tiltalte idømt fængsel i 20 dage for at have påbegyndt afsoning af en straf på hæfte i 34 dage, der var idømt en anden person. Tiltalte havde legitimeret sig over for fængselspersonalet med den anden persons sygesikringsbevis. Efter en måneds afsoning blev forholdet opdaget. Da den tiltalte efter gerningstidspunktet havde vedtaget en bøde for spirituskørsel, blev straffen på fængsel i 20 dage fastsat som en tillægsstraf efter straffelovens § 89.

7.3. Justitsministeriets overvejelser

Strafniveauet ved sammenlignelige overtrædelser er generelt højere end strafniveauet for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3.

Strafniveauet for overtrædelse af f.eks. straffelovens § 158, stk. 1, om falsk forklaring for retten, er som udgangspunkt fængsel i 60 dage, jf. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002, side 586. Der kan endvidere henvises til Højesterets dom offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, side 625, hvor tiltalte under en straffesag mod hendes ægtefælle, der var tiltalt for spirituskørsel, for både byretten og landsretten i strid med sandheden havde forklaret, at hun havde ført bilen. Tiltalte blev idømt 60 dages fængsel for falsk forklaring. På grund af ganske særlige omstændigheder i den konkrete sag, herunder at hendes ægtefælle var alvorligt syg, og den tid, der var medgået med sagens behandling, blev straffen gjort betinget.

Ved overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 1, om den, der flygter som anholdt eller fængslet, er strafniveauet som udgangspunkt 30 dage. Det blev forudsat i lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven (Fangeflugt og begrænsning i indsattes adgang til aktindsigt m.v.), at overtrædelse af bestemmelsen i førstegangstilfælde som udgangspunkt straffes med fængsel i 30 dage. Det skal dog efter forarbejderne anses som en skærpelse omstændighed, hvis der er tale om, at flere flygter i forening, eller hvis flugten har været nøje planlagt. Det er endvidere i forarbejderne forudsat, at der ved siden af straffen for overtrædelse af § 124, stk. 1, reageres med disciplinærstraf, og at en disciplinærstraf ikke skal indebære en fravigelse af strafniveauet i nedadgående retning. Til illustration heraf kan henvises til Vestre Landsrets dom offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 2004, side 1359, hvor tiltalte blev

idømt fængsel i 30 dage for at være flygtet fra et statsfængsel, hvor han var strafafsoner.

Justitsministeriet finder, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, bør skærpes, således at strafniveauet i højere grad afspejler forholdets strafværdighed, og således at strafniveauet bringes på linje med sammenlignelige overtrædelser.

Det foreslås med henblik herpå, at strafferammen forhøjes fra bøde eller fængsel i 6 måneder til bøde eller fængsel i 1 år.

For så vidt angår den person, der påtager sig at afsoner en straf for en anden, kan den pågældende være motiveret af løfter om betaling fra den dømte, således at overtrædelsen begås for at opnå et økonomisk udbytte. Motivet kan imidlertid også være, at den falske afsoner er blevet presset eller truet af den dømte, f.eks. hvis den falske afsoner er i personligt afhængighedsforhold til den dømte eller har gæld til den dømte.

Det må antages, at det normalt er den dømte, der tager initiativ til overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3. Straffen for den dømte bør derfor som udgangspunkt være højere end straffen for den falske afsoner.

Udover at den strafferetlige håndhævelse tilsidesættes, når en frihedsstraf afsones af en anden end den dømte, medfører det også en belastning af kriminalforsorgens ressourcer, idet den idømte straf afsones både af den falske afsoner og – når forholdet opdages – af den dømte.

På den anførte baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at der bør ske en væsentlig forhøjelse af det gældende strafniveau på fængsel i 20 dage, således at den dømte, der lader en anden afsoner en idømt straf i sit sted som udgangspunkt idømmes en straf af samme varighed som den, der afgiver falsk forklaring for retten. Det forudsættes således, at den dømte, der overtræder straffelovens § 164, stk. 3, normalt straffes for dette forhold med ubetinget fængsel i 60 dage.

Det bør samtidig anses som en skærpende omstændighed, der medfører forhøjelse af straffen, hvis den

dømte har presset eller truet den falske afsoner til at deltage i forbrydelsen, således at den falske afsoners motiver ikke kun er båret af økonomiske årsager eller ønsket om blot at hjælpe den dømte for at undgå afsoningen. Der henvises til straffelovens § 81, nr. 8, hvorefter det i almindelighed anses som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har fået en anden til at medvirke til gerningen ved tvang, svig eller udnyttelse af dennes unge alder eller betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold.

Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at straffen også bør skærpes for den falske afsoner, der bistår den dømte med at undgå afsoning. Denne skærpende findes passende at kunne tage udgangspunkt i den straf, der idømmes for overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 1 (fangeflugt), således at den falske afsoner normalt bør straffes med ubetinget fængsel i 30 dage.

Hvis den falske afsoner har været udsat for pres, da den pågældende påtog sig at afsoner straffen for den dømte, kan dette tale for en nedsættelse af straffen. Det følger af straffelovens § 82, nr. 6, at det i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed, at gerningen er begået som følge af tvang, svig eller udnyttelse af gerningsmandens unge alder eller betydelige økonomiske vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 6, samt bemærkningerne hertil.

8. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige. Lovforslaget har desuden ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet, og forslaget har ingen miljømæssige konsekvenser og ingen EU-retlige aspekter.

Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Ingen EU-retlige aspekter	

9. Hørte myndigheder mv.

Brydesholt-udvalgets betænkning nr. 1438/2004 og Straffelovrådets betænkning nr. 1441/2004 har været sendt i høring til følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Københavns Byret, Præsidenten for Retten i Odense, Præsidenten for Retten i Århus, Præsidenten for Retten i Ålborg, Præsidenten for Retten i Roskilde, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitichefen, Politidirektøren i København, Foreningen af Politimestre i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Politiforbundet i Danmark, Advokatrådet, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Institut for Menneskerettigheder, Dansk Retspolitisk Forening, Landsorganisationen i Danmark, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Industri, Forbrugerrådet, Håndværksrådet, Forsikring & Pension, Realkreditrådet, Finansrådet, Dansk Handel og Service, HTS, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Foreningen af Registrerede Revisorer, Foreningen af Interne Revisorer, Foreningen af Danske Revisorer, Landbrugsraadet, Danmarks Fiskeri- og Eksporforening, Danmarks Rederiforening, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Skatteministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Miljøministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt Kulturministeriet.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 (§ 93, stk. 1, nr. 1)

Ved lovforslagets § 1, nr. 1, ophæves straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1, 1. pkt., 2. led, hvorefter forældelsesfristens længde afhænger af, om den konkret forskyldte straf ville være bøde.

Som følge af denne ændring er § 93, stk. 1, nr. 1, 2. pkt., der undtager juridiske personer fra anvendelsesområdet i 1. pkt., 2. led, blevet overflødig, og er derfor udgået af bestemmelsen.

Forældelsesfristen beregnes herefter i alle tilfælde efter det strafmaksimum, der er foreskrevet for lovovertrædelsen, og således uden hensyn til den konkrete lovovertrædelse.

Ændringen medfører, at samme forældelsesfrister finder anvendelse for både fysiske og juridiske personer.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 2.

Til nr. 2 (§ 93, stk. 2 og 3)

Ved lovforslagets § 1, nr. 2, ændres affattelsen af straffelovens § 93, stk. 2 og 3.

Den foreslåede affattelse af § 93, stk. 2, nr. 1, indeholder en minimumsforældelsesfrist for overtrædelser af straffelovens § 296, stk. 2, § 297, stk. 2 og § 302, stk. 2, som Justitsministeriet på baggrund af Brydesholt-udvalgets betænkning nr. 1396/2001 vil fremsætte lovforslag om.

Justitsministeriet vil på baggrund af betænkning nr. 1396/2001 fremsætte lovforslag om, at straffelovens § 296, stk. 2, § 297, stk. 2 og § 302, stk. 2, skal indeholde en strafferamme på fængsel indtil 4 måneder, hvorved den almindelige forældelsesfrist ville være 2 år, jf. straffelovens § 93, stk. 1, nr. 1. Med den foreslåede § 93, stk. 2, nr. 1, vil forældelsesfristen imidlertid blive 5 år for overtrædelse af disse bestemmelser.

Den foreslåede § 93, stk. 2, nr. 2, indebærer, at forældelsesfristen for overtrædelse af skatte-, told-, afgifts- eller tilskudslovgivningen, hvorved der opnås eller kan opnås uberettiget vinding, i intet tilfælde er mindre end 5 år. Bestemmelsen får efter forslaget om ophævelse af § 93, stk. 1, nr. 1, 1. pkt., 2. led, betydning for overtrædelser, der i særlovgivningen har tilknyttet et strafmaksimum på 1 års fængsel.

Den foreslåede § 93, stk. 2, nr. 2, svarer for så vidt angår told- og afgiftsovertrædelser bortset fra visse momsovertrædelser til gældende ret, hvorimod tilskud og støtte er nye områder i bestemmelsen. Forældelsesfristen vil her være 5 år uden hensyn til, om strafmaksimum i særlovgivningen er 1 års fængsel og forældelsesfristen derfor efter de almindelige regler ville være 2 år, jf. § 93, stk. 1, nr. 1.

For så vidt angår skatte- og momsovertrædelser vil § 93, stk. 2, nr. 2, i visse tilfælde føre til, at overtrædelser, der i dag er undergivet en forældelsesfrist på 10 år, jf. § 93, stk. 3, fremover vil forældes efter 5 år. Det drejer sig om groft uagtsomme og forsætlige skatte- og momsunddragelser, der henføres under henholdsvis skattekontrolloven og momsloven.

Den foreslåede § 93, stk. 3, viderefører gældende ret med hensyn til forældelsesfristen for overtrædelser af straffelovens § 223, stk. 1, og §§ 224 og 225, jf. § 223, stk. 1.

I forhold til den gældende bestemmelse indeholder den foreslåede § 93, stk. 3, ikke forældelsesfrister for overtrædelser af straffelovens § 289, 1. pkt. eller §§ 13, 15 eller 16 i skattekontrolloven. Dette skyldes, at Justitsministeriet vil foreslå, at straffelovens § 289 bliver ændret i overensstemmelse med Brydensholtudvalgets overvejelser i betænkning nr. 1396/2001. Grove overtrædelser, der henføres under straffelovens § 289, 1. pkt., vil med en gennemførelse af dette lovforslag med et strafmaksimum på 8 års fængsel fortsat være undergivet en 10-årig forældelsesfrist. Derudover er overtrædelser af skattekontrolloven og momsloven nu foreslået omfattet af straffelovens § 93, stk. 2, jf. ovenfor.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 2.

Til nr. 3 (§ 93 a)

Bestemmelsen medfører, at hvis det følger af en mellemfolkelig overenskomst, som Danmark har tiltrådt, at strafansvaret for overtrædelser er uforældeligt, indtræder der heller ikke forældelse af strafansvaret efter dansk ret.

Som eksempel på en mellemfolkelig overenskomst er statuten for Den Internationale Straffedomstol (ICC-statutten), hvoraf det følger, at forbrudelser der henhører under straffedomstolens jurisdiktion, ikke forældes, jf. ICC-statutens artikel 29. Under straffedomstolens jurisdiktion hører folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og aggression. Disse forbrydelser vil også være uforældelige efter gældende dansk ret, men der kan forekomme undtagelser, som f.eks. voldtægt eller grov legemsbeskadigelse, som ikke er uforældelige.

På denne baggrund foreslås som § 93 a indsat en bestemmelse, hvorefter der ikke indtræder forældelse, når en lovovertrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt. Herved sikres det, at en sådan overtrædelse også efter dansk ret er uforældelig i det pågældende tilfælde, selv om den pågældende lovovertrædelse har tilknyttet en strafferamme med et tidsbestemt strafmaksimum.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 2.

Til § 1, nr. 4 (§ 94, stk. 5)

Den foreslåede § 94, stk. 5, 1. pkt., indebærer, at anklagemyndigheden og politiet får samme simple fremgangsmåde til at afbryde forældelsesfristen, som andre offentlige myndigheder har i dag efter § 94, stk. 5. Forældelsesfristen afbrydes således, når den pågældende gøres bekendt med sigtelsen. Endvidere afbrydes forældelsen, når anklagemyndigheden anmoder om rettergangsskrift, hvorved den pågældende sigtes for overtrædelser.

I modsætning til gældende ret skal anmodningen til retten om rettergangsskridt ske på anklagemyndighedens initiativ for at have forældelsesafbrydende virkning. Den pågældende persons begæring om forsvarerbeskikkelse vil ikke i sig selv have forældelsesafbrydende virkning, når anklagemyndigheden videre-sender begæringen til retten.

Anmodning om rettergangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for overtrædelser, har forældelsesafbrydende virkning. Anmodning om f.eks. kendelse om telefonaflytning efter retsplejelovens kap. 71 eller om ransagning eller beslaglæggelse efter retsplejelovens kap. 73 og 74 kan ligeledes afbryde forældelses-

fristen. Anmodning efter retsplejelovens § 731 a om forsvarerbeskikkelse for en person, der senere måtte blive mistænkt eller sigtet, kan imidlertid ikke afbryde forældelsesfristen.

Det er selve anmodningen om rettergangsskridt, der afbryder forældelsesfristen. Det er uden betydning, hvornår og om dette følges op af et retsmøde, eller om retten beslutter at afslå anmodningen.

Den foreslåede § 94, stk. 5, 2. pkt., indebærer, at der for juridiske personers vedkommende alene sker afbrydelse af forældelsesfristen, når den juridiske person sigtes. Bestemmelsen regulerer samtidig, hvilke personer der kan ske fristafbrydelse overfor med virkning for den juridiske person.

Fristafbrydelse skal efter den foreslåede bestemmelse ske over for personer, der efter retsplejelovens § 157 kan modtage forkyndelse på den juridiske persons vegne. Det vil i praksis omfatte en vid kreds af personer, f.eks. ansatte.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3, 4 og 5.

Til nr. 5 (§ 97 a, stk. 1 og 2)

Den foreslåede § 97 a, stk. 1, indebærer, at forældelsesfristen for inddrivelse af bøder forlænges fra 5 til 10 år, når bøden overstiger 10.000 kr. Bestemmelsen medfører samtidig en forenkling af de gældende regler, så bøder indtil 10.000 kr. undergives en 5-årig forældelsesfrist. Den hidtil gældende 3-årige forældelsesfrist for bøder indtil 3.000 kr. forlænges herved til 5 år.

Med § 97 a, stk. 2, udvides den gældende 3-årige forældelsesfrist for bødeforvandlingsstraf vedrørende bøder indtil 3.000 kr. til at omfatte bøder indtil 10.000 kr. Den gældende 5-årige forældelsesfrist indskrænkes til at omfatte bødeforvandlingsstraf vedrørende bøder på over 10.000 kr.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 6.

Til nr. 6 (§ 164, stk. 3)

Det foreslås, at strafferammen i § 164, stk. 3, hæves fra bøde eller fængsel indtil 6 måneder til bøde eller fængsel indtil 1 år.

Formålet med den foreslåede forhøjelse af strafferammen er at skærpe straffniveauet for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, når en person tilskynder en

anden til at afsone i sit sted, samt når en falsk afsoner på vegne af den dømte afsoner en idømt straf.

Det forudsættes således, at straffen for den dømte, der får en anden til at afsone i sit sted, normalt vil være ubetinget fængsel i 60 dage, mens straffen for den falske afsoner normalt vil være fængsel i 30 dage.

Der kan være skærpene omstændigheder, der kan medføre en højere straf, hvis f.eks. den dømte ved trusler har formået en anden person til at afsone i stedet for den dømte. Der kan tilsvarende være formildende omstændigheder for den falske afsoner, hvis denne har afsonet straf for den dømte på grund af trusler.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 7.

Til § 2

Til stk. 1.

Bestemmelsen fastsætter lovens ikrafttrædelsestidspunkt. Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2005.

Forældelsesfristen ændres ikke i de tilfælde, hvor der er indtrådt forældelse efter de gældende regler. Er der derimod ikke indtrådt forældelse ved lovens ikrafttræden, vil den ændrede forældelsesfrist finde anvendelse. Nogle forældelsesfrister vil blive forlænget efter lovens ikrafttræden. Det er f.eks. tilfældet ved forældelse af bøder, idet forældelsesfristen forlænges fra 3 år til 5 år for bøder, der ikke overstiger 3.000 kr. eller fra 5 år til 10 år for bøder, der overstiger 10.000 kr.

Til stk. 2.

Det foreslås, at ændringen af strafmaksimum for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende. De skærpede straffe har virkning for lovovertrædelser, der begås efter lovens ikrafttræden, jf. straffelovens § 3, stk. 1.

Til § 3

Bestemmelsen indebærer, at loven som udgangspunkt ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Lovens § 1 kan dog sættes i kraft for Færøerne ved kongelig anordning. For Grønland gælder en særlig kriminallov.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 960 af 21. september 2004 foretages følgende ændringer:

1. § 93, stk. 1, nr. 1, affattes således:

»§ 93. Forældelsesfristen er

1) 2 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel i 1 år for overtrædelsen.«

2. § 93, stk. 2-3, affattes således:

Stk. 2. Forældelsesfristen er i intet tilfælde mindre end 5 år for

- 1) overtrædelse af denne lovs § 296, stk. 2, § 297, stk. 2, og § 302, stk. 2,
- 2) overtrædelse af skatte-, told-, afgifts- eller tilskudslovgivningen, hvorved der opnås eller kan opnås uberettiget vinding.

Stk. 3. For overtrædelse af denne lovs § 223, stk. 1, og §§ 224 og 225, jf. § 223, stk. 1, er forældelsesfristen i intet tilfælde mindre end 10 år.

§ 93. Forældelsesfristen er

- 1) 2 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel i 1 år for overtrædelsen, eller når straffen for overtrædelsen ikke ville overstige bøde. 2. led gælder dog ikke for juridiske personer.

§ 93

...

Stk. 2. For overtrædelse af denne lovs § 296, stk. 1, nr. 2 og 3, og stk. 2, § 297 og § 302 er forældelsesfristen i intet tilfælde mindre end 5 år. Det samme gælder strafansvar for overtrædelser, hvorved nogen unddrager sig betaling af told eller afgifter til det offentlige, eller som er egnede til at medføre, at nogen uberettiget fritages for betaling af sådanne beløb, jf. dog stk. 3, 2. pkt.

Stk. 3. For overtrædelse af denne lovs § 223, stk. 1, §§ 224 og 225, jf. § 223, stk. 1, samt § 289, 1. pkt., eller §§ 13, 15 eller 16 i skattekontrolloven er forældelsesfristen i intet tilfælde mindre end 10 år. Det samme gælder strafansvar for overtrædelse af momsloven, hvorved nogen unddrager sig betaling af afgift, eller som medfører, at nogen uberettiget opnår udbetaling af afgift.

*Gældende formulering***§ 94**

...

Stk. 5. Forældelsesfristen afbrydes ved ethvert rettergangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for overtrædelsen. I sager, der efter retsplejeloven kan afgøres ved vedtagelse af bødeforelæg udfærdiget af politiet, afbrydes forældelsesfristen, når sigtede gøres bekendt med forelægget. I andre tilfælde, hvor straf for en overtrædelse kan pålægges af en administrativ myndighed, afbrydes fristen, når den pågældende gøres bekendt med, at han er sigtet for overtrædelsen. Afbrydes forældelsesfristen over for nogen, som har handlet på en juridisk persons vegne, har fristafbrydelsen også virkning i forhold til den pågældende juridiske person. Afbrydelse af forældelsesfristen over for en juridisk person har ikke virkning i forhold til personer, der har handlet på den juridiske persons vegne.

§ 97 a. Bøde bortfalder efter 3 år, hvis der ikke forinden er indgivet begæring om udpantning. For bøde på over 3.000 kr. er fristen dog 5 år.

Stk. 2. Forvandlingsstraf for bøde bortfalder efter de i stk. 1 nævnte tidsrum, medmindre dens fuldbyrdelse er påbegyndt forinden.

§ 164

...

Stk. 3. Den, der foretager en handling som nævnt i stk. 1 og 2 med forsæt til, at han selv eller en anden med dennes samtykke derved bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold, som han ikke har begået, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

*Lovforslaget***3.** Efter § 93 indsættes som § 93 a:

»§ 93 a. Når en lovovertrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt, indtræder forældelse ikke.«

4. § 94, stk. 5, affattes således:

»Stk. 5. Forældelsesfristen afbrydes, når den pågældende gøres bekendt med sigtelsen, eller når anklagemyndigheden anmoder om rettergangsskridt, hvorved den pågældende sigtes for overtrædelsen. Forældelsesfristen for en juridisk persons ansvar kan afbrydes over for en person, der efter retsplejelovens § 157 kan modtage forkyndelser på den juridiske persons vegne.«

5. § 97 a, stk. 1 og 2, affattes således:

»§ 97 a. Hvis der ikke forinden er indgivet begæring om udpantning, bortfalder bøde efter

- 1) 5 år, når bøden ikke overstiger 10.000 kr., og
- 2) 10 år, når bøden overstiger 10.000 kr.

Stk. 2. Forvandlingsstraf for bøde bortfalder efter 3 år, medmindre dens fuldbyrdelse er påbegyndt forinden. For bøde på over 10.000 kr. er fristen dog 5 år.«

6. I § 164, stk. 3, ændres »6 måneder« til: »1 år«.

Til lovforslag nr. L 9. Skriftlig fremsættelse (23. februar 2005)

Justitsministeren (Lene Espersen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af straffeloven (Forældelse, skærpelse af straffen for falske afsonere m.v.).

(Lovforslag nr. L 9).

Formålet med lovforslaget er at gennemføre en revision af straffelovens generelle regler om forældelse af strafansvar. Lovforslaget har desuden til formål at skærpe straffen for den, som tilskynder en anden til at afsonere en fængselsstraf i sit sted, samt for falske afsonere.

Lovforslaget er en genfremsættelse af det lovforslag (L 98), som bortfaldt i forbindelse med afholdelse af valg til Folketinget.

Lovforslaget bygger navnlig på Straffelovrådets betænkning nr. 1441/2004 om visse forældelsesretlige spørgsmål samt betænkning nr. 1438/2004 om forældelse af strafansvar for særlovsovertrædelser fra Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet (Brydensholt-udvalget).

Det foreslås for det første, at forældelsesfristens længde i alle tilfælde vil være bestemt af strafmaksimum i den pågældende straffebestemmelse eller være fastsat direkte i loven. Det betyder, at forældelsesfristen ikke længere i nogen tilfælde vil afhænge af den konkret forskyldte straf. Lovforslaget indebærer samtidig, at der i alle tilfælde vil gælde samme forældelsesfrist for juridiske personer som for fysiske personer.

Dernæst foreslås det, at der for visse overtrædelser af skatte-, told-, afgifts- og tilskudslovgivningen fastsættes en minimumsforældelsesfrist på 5 år. I disse sager vil forældelsesfristen være 5 år, selvom der i det konkrete tilfælde er et strafmaksimum i særlovgivningen på f.eks. 1 år, og hvor forældelsesfristen derfor efter de almindelige regler ville være 2 år.

Det foreslås desuden, at der ikke indtræder forældelse af strafansvar, når en konkret lov-

overtrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt. Som eksempel på en sådan mellemfolkelig overenskomst kan nævnes statuttet for Den Internationale Straffedomstol (ICC-statuttet), hvoraf det følger, at forbrydelser, der henhører under straffedomstolens jurisdiktion, ikke forældes.

Lovforslaget indeholder tillige forslag om ændrede bestemmelser om afbrydelse af forældelsesfrister, så anklagemyndigheden og politiet får samme simple fremgangsmåde til at afbryde forældelsen, som andre offentlige myndigheder har i dag. Det vil sige, at forældelsesfristen afbrydes, når den pågældende gøres bekendt med, at han eller hun er sigtet for overtrædelsen. Det foreslås samtidig, at fristafbrydelse i forhold til juridiske personer kan ske overfor personer, der efter de gældende regler i retsplejeloven kan modtage forkyndelser på den juridiske persons vegne. Det betyder, at forældelsesfristen kan afbrydes over for en vid kreds af personer, f.eks. ansatte.

Der foreslås endvidere længere forældelsesfrister for bødestrafte. Det foreslås, at alle bøder under 10.000 kr. forældes efter 5 år, hvis der ikke forinden er indgivet begæring om udpantning, mens den tilsvarende forældelsesfrist for bøder over 10.000 kr. skal være 10 år. Forældelsesfristen for forvandlingsstraf for bøder foreslås også ændret, således at forvandlingsstraffen bortfalder efter 3 år for bøder under 10.000 kr., mens den bortfalder efter 5 år for bøder over 10.000 kr.

Endelig foreslås strafferammen i straffelovens § 164, stk. 3, om falske afsonere m.v. ændret fra 6 måneders fængsel til 1 års fængsel. Denne del af lovforslaget tilsigter en skærpelse af straffen for den, som tilskynder en anden til at afsonere en fængselsstraf i sit sted, samt for falske afsonere.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til det Høje Tings velvillige behandling.